

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 13.

27 Martie 1899.

„CE FACE LIGA ?“

Atitudinea D-lui Dimitrie Sturdza în chestiunea națională a dat prilej opoziției să desvolte o acțiune foarte energică, mai ales acum, în urma apariției cunoscutei broșuri bánffyeste și în urma discuției pe care aceasta o provocă deunăzi în Camera maghiară.

În mijlocul acestor lupte violente, al căror obiectiv este chestiunea națională, bine înțeles: în partea ei negativă, multă lume nu se poate mira în destul cum se face, că Liga Culturală nu pornește și ea o campanie.

Dacă sunt oameni care se miră de această rezervă a Ligii, ei dovelesc, că nu-și dau seamă, că una din condițiunile fundamentale de existență ale acestei instituții este tocmai principiul de ne-intervenție în chestiuni de politică militantă.

Menirea firească a Ligii nu este și nu poate fi de a servi de armă de luptă vr'unui partid. A fost o vreme, cînd se găseau în comitetul Ligii oameni cari țineau să dea acțiunii ligiste o direcție antigubernamentală, în special anti-conservatoare.

Toată lumea nepărtinitoare s'a re-

voltat și nu găsea termenii destul de aspri spre a blama acea tendință de a se exploata Liga și mișcarea națională în potriiva guvernului conservator. Multor liberali le-ar fi venit însă, de sigur, foarte bine la socoteală, dacă ar fi putut utiliza forțele Ligii, în chip mai concret încă, în contra guvernului de atunci, d. e., dacă ar fi izbutit a dirija cunoscutele manifestațiuni grandioase în contra guvernului de atunci. Aceasta însă nu s'a făcut și nu s'a putut face. De ce? Pentru că în Ligă nu erau numai liberali, ci și conservatori.

Tocmai pentru același motiv, dintre multe altele, nu se poate, ca Liga să fie mobilizată în potriiva actualului guvern. «*Liga trebuie să fie a tuturor Românilor*» — așa s'a zis de nenumărate ori în manifestele și întrunirile Ligii. Ea nu poate fi nici liberală, nici conservatoare, ea trebuie să rămînă o instituțiune, a cărei misiune este a da o mîină de ajutor Românilor de peste munți în lupta lor în contra Maghiarilor.

Ar fi o mare nenorocire, cînd Liga s'ar deda la manifestațiuni sgomotoase în contra guvernelor; și dacă ea ar porni azi în contra Domnului Sturdza, s'ar găsi mîne alți Ligiști care s'o ducă contra Domnului Lascar Cătarciu fie și sub un pretext oare-care.

Unde am ajunge cu chipul acesta ?

Am preface această instituție într'un instrument ordinar, iar în această calitate ea nu ar putea să existe.

Toți Românii adevărați, care și în mijlocul celei mai înfierbântate lupte politice își pot păstra bunul cumpăt vor admite deci, *că toți cei ce vor că Liga să trăească, trebuie s'o îndemne a se ține la distanță de luptele partidelor noastre*, căci în momentul cînd ea s'ar vîrî între partide, ea ar și eși — sdrobită.

Fiecare din membrii Ligii, fiecare din membri comitetului e suveran pe faptele sale politice. Tot ce li s'a cerut și li se cere de către opiniunea noastră publică a fost și este : ca în acțiunea Ligii să fie Români și să se ferească de politica de partid în sînul Ligii.

Numai în aceste condițiuni poate trăi și prospera Liga Culturală.

Ligist.

„INTRE NOI ȘI CONTRA NOASTRA“

Referitor la articolul nostru cu acest titlu, apărut în numărul trecut, primim următoarea scrisoare :

București, 24 Martie, 1899.

Domnule Redactor,

Dintr'un articol publicat în ultimul număr al revistei «*Liga Română*» am văzut cu regret, că se atribue un articol al unui domn, *Hermann Schroff*, ziarului «*Rumänischer Lloyd*» și deci indirect și mie, care sunt prim-redactorul numitului ziar. Dacă autorul articolului apărut în Liga ar fi cetit mai des gazeta, pe care o dirigez, ar fi observat, *că de cînd i-am luat eu conducerea ei* nu numai că are «o atitudine mai simpa-

tică în chestia națională», după cum pretinde domnul *G. G. G.*, ci că a *întreprins chiar o luptă energică pentru apărarea intereselor românești în streinătate și pentru triumfarea revendicațiunilor drepte ale Românilor din Transilvania*. «*Rumänischer Lloyd*» a fost, după cum a scris «*Tribuna*» din Sibiu, de multe ori mai național chiar decît gazetele românești din capitală, și a susținut cite odată și în dauna intereselor sale materiale — căci era nu de mult chestiunea a se opri intrarea lui în Transilvania — în modul cel mai energic lupta sîntă a rominismului în contra asupritorilor săi. *Această tendință a gazetei, pe care eu i-am imprimat-o, nu s'a schimbat nici odată și nu se va schimba, cît timp voi sta eu în capul ei. Căci dorul meu, de a servi cu toate puterile mele cauza națională, nu este interesat ci isvorăște din iubirea, ce o simt pentru națiunea română, iubire, ce au știut să-mi inspire foștii mei profesori cît și colegii dela universitatea din București și prietenii mei dela Liga, al cărui membru sunt. Și acest entusiasm pentru cauza românilor nu-l va schimba nici atacul nemeritat, ce l-am suferit în articolul în chestiune, de și ași fi dorit, că autorul lui, înainte de a-l scrie, să se informeze mai bine. Ar fi aflat atunci, că eu nu sunt redactorul foii săptămînale «*Illustrirter Rumänischer Lloyd*», în care a apărut cele scrise de domnul *Hermann Schroff* și că nu sunt nici de cum identic cu acest domn, al cărui articol îl reproberez și eu.*

Vă rog, Domnule Redactor, să bine voți a publica aceste rînduri în viitorul număr al «Ligii», ca să se șteargă pata, ce a aruncat articolul d-lui G. asupra persoanei mele și asupra ziarului «*Rumänischer Lloyd*», pe care îl dirigez eu. Tot deodată reînvoiesc asigurarea, pe care am dat-o deja în mai multe rînduri și pe care am și probat-o prin destule fapte, *că condeiul meu*

este și va fi pus totdeauna în serviciul cauzei românismului, întocmai cum și inima mea bate pentru poporul român și aspirațiunile sale.

Primiți, Domnule Redactor, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Maximilian W. Schroff.

Prim-Redactor al ziarului «*Rumänischer Lloyd*».

Am publicat întocmai această întâmpinare, și luăm cu plăcere la cunoștință, că deși «*Illustrirter Rumänischer Lloyd*» este un *suppliment* dominical al ziarului R. L., răspunderea celor publicate în acel *suppliment* nu cade asupra ziarului politic.

Mai ales ne bucură constatarea că d-l *Maximilian W. Schroff*, prim-redactorul ziarului R. L., *reprobă* odiosul articol al d-lui *Hermann Schroff*, de care ne-am ocupat noi.

G. G. G.

DEMOCRAȚIA

(Urinare)

Avantajul este, că nici o clasă de cetățeni nu rămâne în afară de funcțiunile politice.

Interesul tuturilor fiind interesul Statului, nimeni dintre cetățeni nu-l poate nesocoti decît prin greșală sau ignoranță. Dacă cetățenii sunt luminați, ei văd că acest interes este dreptatea. Probabil că pentru această considerațiune a întâișat Aristotel democrația ca cea mai statornică dintre formele de guvernământ; întemeietorii republicii franceze și a Statelor Unite o considerau ca formă morală, cu al cărei ajutor s'ar putea obține direcțiunea cea mai bună a celui mai puternic guvernământ.

Această opiniune este întemeiată, cît timp privim pe om ca pe ceva abstract; dar în practică, cu oamenii așa cum sunt

ei, ea nu este motivată decît în anumite condițiuni. Cea dintîiu este, ca poporul și guvernul să cam cunoască în ce consistă justiția; a doua este, ca ei să aibă voința de a fi drepti, cu alte cuvinte, ca ei să considere lucrurile politice din punctul de vedere al interesului public. Un guvern democratic poate, ca orcare altul, și mai bine decît or-care altul, să aibă această cunoștință și această voință; dar el poate de asemenea, fi lipsit de una și de cealaltă.

Ea poate fi sau deveni mai drept decît orcare altul, pentru că alegeri dese permit cetățenilor să-și aleagă guvernele cele mai bune, fără sbuciumare, luminîndu-se prin discuție asupra valorii legilor. Dar dacă nu s'ar căuta nici discuțiunile, nici luminele, și dacă guvernul democratic s'ar lăsa răpit de lingușiri pe drumul nedreptății, el poate să devină tot atît de insuportabil ca guvernul cel mai tiran.

Să vedem acum părțile slabe ale democrației.

Marele număr al săracilor nu este luminat; el nu are nici timpul, nici ocasiunea de a studia chestiunile de guvernământ; el nu se poate guverna bine, prin urmare, decît cu condițiunea de a discerne, prin sentiment, sfaturile bune de cele rele, căci el mereu va fi solicitat asupra binelui și asupra răului. Solon, Aristid, Cimon, Pericle au avut protivnici și oamenii mari care au guvernat Provinciile-Unite ale Țărilor de Jos n'au fost nici ei lipsiți de adversari. Cu toate acestea, ei au condus bine democrațiile. În alte vremuri și în alte țări, popoarele au urmat sfaturi foarte diferite; ele au fost înșelate, seduse și pierdute fără greutate, aproape fără rezistență.

Poporul, în toate democrațiile, are un sentiment foarte viu și foarte exagerat despre puterea sa pe care el bucuos o măsoară cu numărul, și el are în același timp un sentiment foarte slab despre responsabilitatea sa. El nu știe să prevadă

consecințele unei fapte, el consideră mai mult oamenii decât lucrurile, el se lasă ușor a fi răpit de iubire sau de ură fără critică și fără reflexiune. El este chiar capabil a se lăsa să fie dus în mișcări violente, aproape inconștiente, în entusiasm silit și neprevăzut. În fine, poporul nu pricepe bine patriotismul; el îl înțelege mai ales prin partea sa militară și consideră bucuros funcțiunea de a governa ca o comandă ce trebuie exercitată după fantasia celui ce o comandă, sau în profitul său.

Vedem fără greutate primejdii, la care aceste slăbiciuni ale poporului expun un Stat democratic, dacă studiem pe demagog.

(Va urma).

RUSIA ȘI FINLANDA

I.

Bismarck a întreprins germanizarea Polonilor prin deposedare forțată. El a întrebuințat zeci de milioane din averea publică, pentru scopul acesta *neetic*.

În imperiul austro-ungar prin uniunea forțată a Transilvaniei cu Ungaria s'ar jertfit constituția și prin ea interesele vitale ale unui stat autonom, cu scop de a *subjugă* prin ținerea acestei fortărețe naturale a monarhiei, toate elementele heterogene *u-topiei* maghiarisărei.

Asemenea se face și în Rusia.

Aci se casează constituția Finlandei. *fără de a avea lipsă de a rusifica*, numai pentru *cheful* dispotismului susținut de milioane de baionete.

Avem dar trei imperii mari, cari venind în conflict cu ideea etică, s'au instituit pe base de impostură.

Istoricul englez *Carlyle* zice în a sa istorie a revoluțiunii franceze:

«Finea dominațiunii imposturei este revoluțiunea».

Din punctul de vedere al acestui raport mare *de etică* și atentatele îndreptate în unele state asupra ei, raportul dintre *Rusia și Finlanda* merită atențiunea noastră a Transivănenilor special.

Rusia propriu zis e înconjurată dinspre apus și miază-zi de o zonă foarte lată în extensiune de trei milioane klm. □, care e împoporată exclusiv de cel puțin douăzeci-și-patru milioane de rasă exotică.

De aici provine aspectul particular al imperiului rusesc: maximul forței sale e în mijloc, slăbiciunea sa relativă la periferie, în scoarța sa străină, care cuprinde măduva. Rusia presenta prin urmare în provinciile sale de la frontieră, graduri deosebite de soliditate, respective de slăbiciune. Importanța chestiunilor naționalităților în Rusia nu-i de o egală însemnătate pentru provinciile sale.

Dar acum mai mult ne interesează în această privință situațiunea Finlandei.

Finlanda e situată la frontiera nord-vestică între Rusia și Svedia.

Ea ocupă un teritor de 380.000 kilometri □; mai mare deci decât teritoriul Ungariei cu 48 000 kilometri □. Locuitorii sunt aproape, cîți Români locuiesc în Ungaria: 2.700.000; dar ei rudenii în Europa nu au (dacă nu doar pe Maghiari? Red).

Rasa finică a fost oare-cândva foarte numeroasă și puternică, care a ocupat teritoriile imense și puternice în Europa și Asia. A fost însă absorbită pri Ruși. Limba finică nu are nimic comun cu limba svedă; (e înrudită cu cea maghiară. Red).

Finlanda însă ocupată prin Svezi înainte de asta cu 600 ani și posedată de ei pînă la pacea de *Tilzit*, poartă și azi ca o notă distinctivă civilizația svedă.

Locuitorii Finlandei sunt laborioși, onești și energici. Ei știu a-și crea o viață independentă și bună.

Finlanda n'are proletari, majoritatea posedă imobile.

Solul e steril. Numele «indigen» înseamnă țara lacurilor și a mocirlelor. Dacă ar mai adauge omul a «stîncilor de granit» — caracteristica ar fi completă.

Mulțumită perseveranței locuitorilor, țara e acoperită cu cîmpuri fertile. Productele cereale nu sunt îndestulătoare pentru Finlandezi, echilibrul economic se susține prin comerțul și industria lor viguroasă.

Icoana aceasta scurtă a Finlandei ne reamintește în multe privințe starea economică națională a Transilvaniei. Mai multă asemănare putem descoperi însă în evo-

luțiunile politice ale *Finlandei* și între *Transilvania* noastră, deocamdată lipsită de constituția ei, ca mare principat autonom.

II

Cu toate că Finlanda a fost cucerită prin arme, adnexarea ei la Rusia s'a efectuat pe principiile de egalitate, nicidecum ca o provincă cucerită. Resultă aceasta chiar din titlul, care-l poartă Țării Rusiei: «Noi prin voința lui Dumnezeu imperator și autocrat al întregii Rusie, Țarul Poloniei, mare duce al *Finlandei*, etc.»

Alexandru I, care făcea adeseori paradă cu ideile sale liberale, zicea, că adnexarea Finlandei la Rusia a fost eminentemente eliberarea de sub jugul sved. La tot cazul pînă în săptămînile trecute Finlanda și-a conservat constituțiunea, ea a avut administrațiunea sa proprie, dieta sa, vamele sale, budgetul său, chiar armata sa.

Finlanda a fost așa dar unica provincă a Rusiei, unde reprezentanții poporului puteau controla guvernul, unde individul a fost scutit de arbitrajul administrativ odios, unde presa a fost liberă.

În Finlanda la începutul adnexiunii simpatiile au fost pentru Svedia.

Astăzi încă există aceste simpatii, dar cu toate acestea stingerea dominațiunii svede a fost semnalul unei crize importante: *rassa finică s'a decis a-și ridica vocea.*

Pînă atunci limba literară unică era cea svedă, iar Finul, care prin instrucțiune se ridica din plebe, devenea *ipso facto* Sved întocmai cum ar vrea Ungurii să se întîmple și cu fii naționalităților nămaghiare.

Cu încetul limba finică a fost adoptată pe la judecătorii, în viața politică, în literatură. Astfel azi a devenit dominantă.

Rassa finică a reînviat, a declarat luptă serioasă contra Svezilor. Lupta aceasta nu seamănă nici-decît cu o luptă politică! ea este lupta spiritului spre a se civilisa; dar învolvă în sine consecințe politice foarte importante.

Cu cît devenea Finlanda mai mult finică, cu atît mai mult desfăcîndu-se de Svedia avea mai multe motive a se alipi către Rusia.

E fapt, că guvernamentul Rusiei a favorizat *tendințele naționale* ale Finilor. E

de observat însă, că Finlanda rupînd legăturile politice cu Svedia, absolut nici o legătură morală cu Rusia nu a contractat.

Din *San-Petersburg* pînă la frontierele Finlandei e de-abia cale de o oră cu trenul. Totuși dacă trecem peste frontieră, avem impresiunea ca și cum am fi la 1000 kilometri de *San-Petersburg*.

Omul cu greu 'și-ar putea închipui două țări, cari să se cunoască așa de puțin și cari să se intereseze atît de puțin una de alta. Peste tot Finul nu iubește pe Ruși; cel mult îi privește de sus; iar Rusul e absolut indiferent la tot ce privește pe Fini.

Evenimentele de oarecare interes social din Rusia află resunet în *Georgia*, în *Polonia*, dealungul rîului Amur, pe cînd în Finlanda nu produc nici un efect. E greu a se închipui două tipuri sociale atît de diverse, ca Rusia și Finlanda.

Finlanda, — un burghez onest și laborios, a cărui viață lucrativă e regulată prin rațiune... dar totdeauna e monotonă și puțin cam tristă.

Rusia, — este un student în continue perplexități, acuși crăpînd de sătul, acuși flămînd, capabil de tot felul de nebunii, dar și de lucruri sublime. El e preocupat totdeauna mai mult de problemele mari ale umanismului, de cît de termenul său de plată. Aceste două caractere atît de deosebite se acomodează foarte bine, căci Rușii și Finlandezii cu atît mai puțin se ocupă de afacerile lor comune.

Acesta e în realitate «modus vivendi» între cele două popoare.

Pînă cînd Rusia n'a împedicat Finlanda în dezvoltarea vieții sale proprii, a putut conta la ea ca la un aliat fidel. Rusia n'are lipsă de Finlanda numai din punctul de vedere strategic. În mîna dușmanilor Rusiei, Finlanda ar fi o armă puternică în contra ei. Deja a fost mai de multe ori în timpul războaielor în contra Svediei. Din alte puncte de vedere Finlanda n'are însemnătate pentru Rusia.

Cea mai mare dezvoltare fizică a forțelor sale nu amenință interesele naționale ale Rușilor, căci dealungul frontierelor finlandeze, Rușii sunt la ei acasă.

Dar calculul acesta armonic l-am făcut fără măiestrul, care toate le-a schimbat.

Iată cum un simplu capriț al despotis-

mului a putut nimici libertățile seculare ale unei țări. Teamă continuă de acest capriț a împedit în totdeauna dezvoltarea politică a Finlandei. Adunările lor s'au silit a evita cu tot prețul modificarea constituțiunii, nu cum-va să se dea prilej ori exemplu rău teribilului lor «mare duce».

Finlanda le-a suferit toate pînă azi, cînd i s'a dat constituțiunii sale *lovitura mortală*, căzînd jertfă reacțiunii despotice la finea secolului luminilor.

Poliția din San-Petersburg a găsit din zi în zi tot mai genantă protecțiunea libertății individuale acordată prin constituția Finlandei.

În anul 1882 arestarea volnică alor doi cetățeni finlandezi în *Helsingfors* capitala principatului, a provocat protestul energetic al senatului finlandez, pe cînd partida reacționară se revolta în contra «privilegiilor nedrepte» a Finlandezilor.

Protecționiștii, cari în cursul anilor din urmă au sacrificat toate interesele generale politice, egoismului fabricanților din *Moscova*, întonează la rîndul lor tot acel cîntec. Așa în cît în *Moscova* se crede neînvingibilă concurenței Finlandei; iar guvernul în slăbiciunea sa a lărgit tot mai mult abisul dintre Finlanda și Rusia și nu s'a sfiit nici de actul scelerat al sfărămării unei constituții în cadrul căreia modest, idealul unui popor harnic s'a putut afirma producînd o viață vie economică și prosperarea tuturor calităților naționale.

În fața acestei faze nouă, Finlandezii își vor pune tot mai des întrebarea, ce avem noi dela Ruși? Unde sunt avantajele, cari ne vor face să uităm uniunea noastră cu o țară arbitrară despotică? Neîndestulirea aceasta s'a și manifestat adese ori și pînă acum în mod ostil Rusiei.

Aceasta e situația în Finlanda.

Prin cassarea constituțiunii finlandeze, Rusia a provocat complicațiuni foarte serioase cu atît mai probabile căci între Rusia și Finlanda nu există nici una dintre legăturile istorice, pe cari omul nu le-ar putea rumpe fără durere, și fără părere de rău.

Cassius.

PLINGERILE AUSTRIEI

• Ziarul «*Reichswehr*» de la Viena se arată foarte iritat în unul din numerile sale din urmă, din cauză că influența monarhiei habsburgice scade mereu în orientul european. Numitul organ pornește în acest articol de la convențiunea pe care a legat-o Germania cu România în privința liniei de comunicație *Berlin—Constanța—Constantinopole*.

Reichswehr se miră că cu chipul acesta influența Austriei este combătută în orient de către amica acestei mari puteri *Deutsches Volksblatt*. Discutînd acest articol și găsiînd întemeiate plingerile lui, arată că *adevărată cauză* care face ca raporturile dintre Austria Ungaria și dintre Statele din Orient să fie incordate, este situațiunea ticăloasă în care sunt ținute naționalitățile din Ungaria. Ziarul antesemit accentuează apoi, că «pe cît timp *Ungurii vor fi lăsați de capul lor, ca să nimicească naționalitatea Românilor din Ungaria, nici Austria nu poate conta la prietenia statului Român*».

Scurt dar bine!

Slavii din Ungaria și guvernul Széll

Sub titlul «*Slovacii*» guvernamentalul «*Pesti Hirlap*» dela 28 Martie, publică următoarele:

În clasa inteligentă Slovacă din *Rujomberok* (*Rózsaneagy*) comitatul *Liptov*, s'a pornit o mișcare avînd de scop, a trimite în numele Slovacilor, la ministrul o deputație, care, provocîndu-se că el în vorbirea program a sa a făgăduit dreptate față cu ori și cine, să-i tălmăcească dorințele Slovacilor. Iată cuprinsul acestora:

1. În comitatele, unde Slovacii sunt în majoritate, limba slovacă să fie obligătoare

pentru fie-care, școlar fără excepție în școlile civile (polgări), secundare (gimnasia și reale), precum și în cele confesionale; deși — așa spun — toate aceste școli, după dreptate, ar trebui să fie pe deplin slovacă.

2. Judecătoriile de ori-ce treaptă, aflătoare în aceste comitate, să-și îndeplinească agendele pe terenul politic și judiciar în limba slovacă.

3. Oficianții de poștă și dela căi ferate din aceste ținuturi, pe lângă limba maghiară, să vorbească cu poporul slovac și în limba slovacă.

4. Acestea le pretind Slovacia pe baza și în înțelesul art. de lege 44 din 1868, mai departe «să se poată simți ca cetățeni ungari și adevărați patrioți, fericiți, ca aievea fii și fice, iar nu ca robi în propria lor patrie».

Dacă într'adevăr Slovacia vor așterne aceste cereri ministrului-president, el cu anevoie va fi în poziție a le făgădui o rezolvire favorabilă.

În același număr, pomenita foaie maghiară, aduce unele citate din ziarul *Széll* la putere și programul său și le face următorul comentariu:

«Cu greu ne vine a crede, că în această privință politica lui *Széll* se va putea abate dela cea a antecesorilor săi, cu atât mai puțin fiind-că în vorbirea program a sa se află și următoarele cuvinte:

«Consider drept ținta supremă a direcțiilor, a continua pentru națiunea maghiară desăvârșirea clădirii statului unitar maghiar, în instituțiunile lui, cu întărirea și asigurarea dezvoltării lor pe toate terenurile: economic, cultural și politic.

SÎRBII

Conferința ce au ținut-o în luna trecută la Zagrab, membrii așternutului congres bisericesc-național sîrbesc, hotărâse între altele și: *a preda printr'o deputațiune nouului guvern* un Memorand, unde vor fi expuse cele mai grele încălcări, săvârșite de către guvernele maghiare toate, dela 1867 încoace asupra autonomiei lor bisericico-naționale.

În special deputațiunea are să intervină

pe lângă *Széll*, ca congresul amînat în 28 Iulie 1897, să se poată reintruni cu dreptul său incontestabil: de *a-și stabili el însuși programul de lucrări*, iar nu să fie ȋctroat, precum a voit Bánffy să-l silească.

Foile sîrbești vestesc, că deputațiunea sus numită va veni la *Széll* imediat după paștile apusene: «*Alkotmány*» vorbind despre această hotărîre a Sîrbilor scrie: «Cu nițică bunăvoință și simțămînt de dreptate din partea guvernului, congresul care *stă și se discută pe basă legală*, ar putea face multe isprăvuri folositoare. Dar *se vede treaba, că Széll arată față cu Sîrbii tot atita voie bună, ca și baronul Bánffy*».

Adecă: «*lege, drept și dreptate*» — à la Bánffy.

Teatru peste munți

Anuarul Societății pentru fond de teatru român, pentru anul 1898 are să iasă de sub tipar în Aprilie. Precum am semnalat, — scrie «*Familia*», — secretarul comitetului va începe în volumul acesta o revistă despre mișcarea teatrală la Români din Ungaria și Transilvania în 1898, avînd a se continua apoi această revistă în fiecare an următor. Revista această are de scop pe de o parte să țină în evidență mișcarea teatrală la noi, dovedind prin aceasta dorul instinctiv al Românului după teatru și astfel justificarea întreprinderii Societății, — pe de altă parte să scoată la iveală direcțiunea spirituală ce stăpînește publicul nostru în chestiunea teatrului. — Fiind d-l Valeriu Bologa bolnav, comitetul în 20 Febr. (4 Martie) a ținut dimpreună cu d-sa o ședință, în care a primit toate socotelile și le-a predat apoi d-lui P. Petrescu, care va purta socotelile pînă la adunarea generală dela Abrud. În 25 Februarie (9 Martie) comitetul a ținut din nou o ședință (a V-a) la care a luat parte d-l Onițiu, cassarul substituit d-l Nic. Petra-Petrescu și d-l V. Goldiș. În ședința a-

ceasta comitetul a scontrat cassa și a aflat averea societății în deplină consonanță cu inventarul și efectele în deplină ordine. S'a luat la cunoștință, că a eșit de sub tipar No. 6 din «Biblioteca Teatrală». S'a decis definitiv, ca adunarea generală din ăst an să se țină în zilele de 4|16 și 5|17 Iulie la Abrud. Anuarul pe 1898—99 să se tipărească astfel, ca el să poată fi distribuit publicului român cel puțin cu 2 săptămâni înaintea adunării generale. Comitetul a decis, ca secretarul să încerce adunarea fotografiilor dela toți membrii fundatori și pe viață ai societății cu scopul de a întocmi un «album» al lor. În cît privește hotărîrea adunării generale dela Hașeg, care invită comitetul de a căuta mijloace pentru a produce înmulțirea reprezentanților teatrale de diletanți printre Români comitetul a primit în chestiunea aceasta o scrisoare apel prezentată de secretarul societății și a hotărît, ca această scrisoare tipărindu-se, să fie trimisă la mai multe persoane cunoscute din diferitele centre românești.

ELEGIE LUI BANFFY

Ungurii șoviniști sunt nemîngîiați de trînteala lui Bánffy-Pașa. Iată un exemplu, o *poesie*, pe care o adresează un Maghiar lui Bánffy. O reproducem după traducerea *Tribunei*:

In fine l-au delăturat, — Bunul Bánffy s'a sfîrșit. — Putem vorbi de el liniștit — Căci, har Domnului, pacea s'a făcut.

A fost astut, buiac, ferbinte Ungur—Cum numai Ardealul produce — Unde numai între valuri de veacuri, — Luptă marea iubire de neam.

Unde Sasul desprețuește, Valahul inundează, — Turcul apasă. Neamțul extirpează

pe Maghiar. — Și unde totuși numai el o domnul. — Îl ajută frauda și dacă trebuie — sabia,

El sperie pe Sas, încalcă pe valah,—arătând putere extraordinară,; — dar se căciulește diplomatisînd înainte vr'unui *pașă* ori *general*.

Nu de laș se căciulește, — Din luntru e un tigrul, deși se arată ca un miel blînd; — Dar pe cel ce nu-l poate *îvinge*, — îl *frige* în interesul marelui său scop.

Ceea-ce n'ar face pentru sine, — face pentru neamul său, ce iubește. — Lui îi e mai mult o conștiință curată decît mijloace curate.

Nițel e politician de *renaissance*, adept al lui *Macchiavelli*; și el nițel cam ca un pașă din Orient, dar cu mândrie desprețuește *egoismul*.

Domneț, Maghiar, vesel, amical, — dar în luptă e ștrașnic fecior. — E legea timpului nostru ca să-l învingă *Europei* mai erudiți.

Din istoria Banatului

Ne plîngem mereu că nu există încă o istorie complectă a Românilor de peste munți și nu ne dăm seama că pe cît timp ne lipsesc *monografiile* nu ne putem aștepta la o istorie generală.

Cu plăcere aflăm că d. *Patriciu Drăgălina*, profesor în Caransebeș, va scoate în curînd de sub tipar o *parte a istoriei Banatului Severinean*.

Dăm în cele următoare o parte din prefața acestei scrieri și nădăduim că istoria aceasta va contribui la luminarea raporturilor din trecut ale fraților noștri de peste munți.

Isoarele referitoare la trecutul Severinului sunt puține și ntunecate și adeseori intenționat falsificate. În lucrarea noastră va trebui să folosim și cărți străine, condee plătite și dușmănoase poporului român. Simbriașii au ciungărit și au schimonosit nomenclatura locală; au restălmăcit cu rară iscusință adevărul; au pus pâlcuri de negură deasă asupra faptelor răsboinice să-

virșite de strămoșii noștri, cu scopul vădit ca să se nimicească ceea ce este național românesc și să se înfrumusețeze cu lumina gloriei, nu adevăratele figuri mărețe, ci adeseori niște mărunței, niște pitici... E greu a curăți griul, când neghina a copleșit agrii sămănați. E mai greu a scoate adevărul la iveală, când vezi cu ochii izbinda minciunii pe toate liniile.

În virtutea acestor considerațiuni întreprinderea noastră apare îndrăsneată.

În deplina claritate asupra greutăților, ce avem să întâmpinăm, trei sunt momentele, care ne-au îndemnat la această lucrare,

De câte ori am citit lucrări străine, referitoare la istoria românească, am fost cuprinși de adincă durere și de oarecare minie. Aceste sentimente de emoțiune, erau îndreptățite, căci ce poate fi mai supărător de cit masca batjocurei pusă pe obrazii acelora, cari sunt odorul neamului tău. Acest moment de natură psihologică, îndatorește pe fiecare cărturar a contribui după puterile sale, la desăvirșirea adevărului.

Reposatul George Barițiu se adresează cărturarilor noștri cu următoarele cuvinte pline de dragoste *); «Culegem fabule și cintece populare; bine facem că le adunăm și pe acestea; dar faptele istorice, dar acțiunile răsboinice și eroice ale Românilor, care au costat atita sânge și atitea văi de lacrimi ale familiilor românești din mai multe districte, să nu aibă mai multă valoare în ochii noștri? Să ne ferască cerul de aberațiune ca aceasta, căci atunci ar fi vai de sufletele noastre și ale tuturor descendenților noștri. Să adunăm și să conservăm tot ce se reduce la desvoltarea spiritului militar, și nici una din faptele de bărbăție, bravură și eroism să nu rămână necunoscută copiilor noștri» Astfel a predicat marele nostru dascăl pe

la anul 1874. Învățăturile sale ne-au însuflețit și ne-au dat curajiu pentru această întreprindere.

Al treilea moment, cel hotărîtor pentru lucrarea de față, a fost desvelirea unei table comemorative, ridicată de ofițerii regimentului de infanterie No. 25, acum staționat în Loșonț, în memoria apărării eroice a peșterii lui Veterani prin 1 batalion al regimentului Brechainville contra Turcilor le anul 1788. La apărarea cavernei, căreia Români dinprejuru îi zic: «peștera lui Maovăț», s'a distins o companie a regimentului valaho-iliric, în frunte cu bravul lor căpitan Adam Maovetz. E fapt, că palisadele, redutele și fortificațiunile din jurul peșterii au fost ridicate de ostașii regimentului, iar majorul Stein de la regimentul Brechainville, după perderea întăriturilor de pe înălțimile, numite Ciucarul Mare, cu rămășițele batalionului, cumplicit decimat, a aflat adăpost la tovarășul său la viteazul căpitan al grănițerilor, care apăra peștera și fortificațiunile din jurul ei. Grănițerii luptară aici, umăr la umăr, cu rămășițele batalionului Brechainville, cu multă bravură în contra unui inamic fanatic și numeros. Lipsită de proviziune și de munițiune, garnisoana trebui să capituleze. Plin de admirațiune pentru vitejii, Turcul le a dat voie să se retragă cu toate onorurile militare.

Întru pomenirea acestei întâmplări s'a ridicat în 21 Mai 1898 o peatră comemorativă. Litere de aur săpate în piatră de marmoră neagră vestesc pe ungurește și nemțește călătorului vitejia regimentului No. 25 care p'atunci nici nu s'a recrutat din Loșonț, iar de grănițeri nu se face amintire. După 100 de ani mai știi la ce ipoteză bizară va da naștere această tablă comemorativă! Condee simbriașe vor preamări vitejia celor de la Loșonț; de Români, de sărmanii grănițeri însă, care au stropit cu sângele lor pământul strămoșesc

*) «Istoria regimentului II românesc confinar transilvănean», Brașov 1874.

nici amintiri să nu se facă? Negreptatea ar fi strigătoare la cer, păcatul ar cădea asupra capului nostru, dacă nu le-am eternisa memoria cel puțin — pe hirtie.

În lucrările noastre referitoare la istoria regimentului confiniar romano-banatic No. XII, vom întrebuița în prima linie manuskriptul căpitanului Carol Schwab. Acesta e un ofițer inteligent, care l'a însărcinarea și cu speșele regimentului său a cules datele din arhiva ministerului de resbel din Viena.

Mai multe episoade din războaiele otomane le-am luat din manuskriptul protopresbiterului Nicola Stoica de Hațeg, care s'a născut în Meedia la anul 1751. Acest venerabil preot, plin de iubire învățată către neamul său, a adunat cu diligența albinei materia istorică, și după obiceiul cronicarilor a scris-o cu mâna proprie într'o carte foarte voluminoasă. Stoica se laudă, că l'a învrednicit D-zeu în etate de 74 ani, să scrie fără ochelari. Cartea sa se termină la 1824.

Datele harnicului protopresbiter sunt de mare preț pentru istoria regimentului romano-banatic. Ele sunt culese din gura cutărui moșneag, sau după cum în calitatea sa de capelan militar, a văzut cu ochii, că s'au petrecut în decursul celui din urmă resbel cu Turcii, care a fost cel mai crunt și mai dezastros pentru Românii din acest ținut. Manuskriptul e proprietatea domnului Isaia Stoică de Hațeg, nepot al suspomenitului protopop: d-sale și pe această cale îi exprimăm mulțumirea noastră.

Datele referitoare la istoria Banatului severinean și a fostului comitet Severin sunt culese din Pesty Frigyes, din istoria contelui Teleki József, Hunfalvy Pal, A. Fessler, din Istoria Românilor de Xenopol și din alți autori.

MAGHIARIZARE PRIN ȘCOLI

Ziarul *Ellénzek* dela Cluj, unul dintre cele mai fanatice jurnale ungu-rești, face următoarele reflecțiuni la modul cum s'ar putea maghiariza popoarele nemaghiare din Ungaria.

Cei-ce vrea să prefacă școala poporală în școală de stat, sunt conduși de o tendință respectabilă. Nisuița aceasta e șoptită de sigur de ideia statului național maghiar.

Insuși ideia este atât de însemnată, încît sunt înclinat a-i subordona ori-care alt ideal. Dacă m'ași convinge, că această idee ar putea triumfa numai prin restrîngerea libertății publice: gata a-și fi să sufer atingere și în libertatea mea. Dacă însă ideia ar pretinde jertfe: nu-mi închipuesc jertfă dela care m'ași retrage numai ca să se realizeze odată în toată a lui măreție statul național maghiar.

Însă pun în cumpănă chestiunea prefacerii școalelor populare în școale de stat, căci fără cumpănire suficientă nu este permis a te apuca nici de cea mai plăcută reformă. Înainte de ce ne-am apucat de transformări, trebuie să facem să treacă planul prin proba de foc.

Educațiunea poporală o prevăd astăzi — în termeni rotunzi vorbind — zece mii de școale. Dintre aceste trei din patru părți sunt școale confesionale. Reforma ar însemna așa dar, ca statul să ia 7—8000 de școale și toate sarcinile împreunate cu susținerea lor. Sunt bani și puteri didactice pentru aceasta?

Inseamnă mai departe cea mai puternică luptă culturală, care se poate numai închipui, între confesiuni și stat. Lupta ce a provocat-o reforma căsătoriei civile, este un bagatel disparent, pe lângă aceasta, căci acea luptă, pro și contra, au purtat-o mai ales clasele mai inteligente între sine și cîmpul de luptă a fost corpurile legiuitoare și literatura. Războiul pornit contra școalelor, s'ar arunca însă asupra vieții comunale. Aici ar bîntui el c'o monstruoasă degenerare.

Și dacă ar fi numai atât! Însă în chiotul luptei s'ar amesteca voci străine. Valahi,

Slovaci, Sirbi, Germani ar țipa într'un glas. Ei ar afla acel punct de atingere al alianței de rassă și acea legătură a intereselor, pe care pînă acum în zadar au căutat-o. Un țipăt de pericol ar umplea aerul nu numai în patria noastră, ci în Europa întreagă. Sub influența rasselor romană, germană, și slavă s'ar produce o literatură separată, prin care s'ar arăta, că iată cultura și limba acestor rasse mari este într'adevăr asuprită de o rassă turanică, care vagabondînd trăește în mijlocul Europei prin cîștigarea culturilor dezvoltate.

Ar fi greu să ne tragem seama c'o situație astfel creată. Contrarii noștri în afară și înăuntru s'ar înmulți așa de tare, în cît nici moralicește, nici fizicește, n'am mai putea birui cu ei. Suntem noi oare într'o stare destul de consolidată, pentru a putea da piept c'o astfel de luptă?

Înțeleg să privim înaintea inamicului, fie el Austriacul, preocupățiunea confesională, sau agitațiunea de naționalitate. Dar ca de odată și în același timp să stăm pe picior de luptă cu toți și, sfișiați de certe interne să răscolim asupra capului nostru valurile turburate ale opiniunii publice slave, germane și române — aceasta într'adevăr ne-ar duce în situațiunea în care se află scorpia înconjurată de toate părțile de foc. Povestea crede, că atunci scorpia caută a scăpa de moartea inevitabilă prin aceea, că se ucide ea însuși.

Cred, că d-l ministru Wlassics a luat poziție foarte corectă față cu ideia ce s'a ivit (a statificării — Trad.) El nu dorește să atingă droptul străvechiu al învățămîntului confesional, însă dorește a desvolta școalele de stat atît ca cuprinșcît și ca estindere. Calea aceasta e înceată, dar duce la scop. fiind-că nu cauzează pedici invingibile.

După experiențele mele răul, din punct de vedere național și cultural, nu se cuprinde în aceea, că sunt școale confesionale, ci în aceea, că aceste școli nu sunt destul de ajuns controlate. Între aceste școale sunt foarte multe, cari servesc cu credință patria maghiară; ele cresc buni patrioți și cetățeni folositori. Sunt însă foarte multe între ele, cari nu împlinesc misiune patriotică. Ba sunt și de acelea, în număr considerabil, cari sunt pat cald pentru încolțirea urei de rassă și a irredentismului. Ei bine, *gru-*

mazii acestor fel de școale trebuie tăiat, cum tai o bubă veninoasă, ca să nu primejduiască întreg corpul.

Mie nu-mi pasă, dacă copilul învață în limba valahă, slovacă sau sîrbească. Ba nu-mi pasă nici de aceea, că nu este instruit ungurește. De ce treabă sunt școalele mai înalte, dacă nu se umple lacuna pe acest teren? Pentru ca cineva să poată trăi după mintea lui în patria noastră, nu capătă diplomă decît dacă știe ungurește. În straturile mai inferioare ale poporului însă nu este cauză pentru ast-fel de măsură. Acolo e de ajuns, dacă micul industriași, muncitorul și agricultorul nutresc în sufletul lor conștiința patriotică și datorințele cetățenești; dacă intră în sîngele lor sfînta alipire, ce trebuie s'o simtă ori-care om cinstit față de patria noastră; dacă învață că suntem fii aceleași patrii, că avem drepturi și datorințe egale.

Acea școală, care nu învață ast-fel, trebuie închisă, cum sunt înșhiși rău făcătorii stricăcioși pentru binele comun. Contra aceasta nu pot ridica excepțiuni nici confesiunile, nici naționalitățile. În astfel de cas de geaba ar mai agita, căci sămînța agitației ar cădea pe pămînt neroditor. Păcatul concret ar fi lovit de pedeapsă concretă. Rassele înrudite n'ar privi în aceasta pericolul limbei și culturii lor, ci apărarea îndreptățită a unui stat în contra acelor bande, cari s'au aliat în chip criminal pentru a desface unitatea propriei lor patrii.

Sarcinele acestei controle noi le putem suporta, însă cheltuelile statificării nu. Pe criminalul concret îl putem pedepsi fără ca să răscolim asupra capului nostru pericolurile agitațiunilor neînvîngibile; a declara însă păcătos pe fie-cine și pe toți: aceasta se opune principiului dreptății și ar deschide jilipurile unui curent, care ar răpi cu el liniștea patriei noastre.

Incep a recunoaște și ei

Citînd cîte-va pasage dintr'un articol al «*Gazetei Transilvaniei*», privitor la discuțiunea din Cameră asupra lărgirii dreptului electoral, în care s'a constatat între altele

că de fapt Ungaria nu poate avea o lege electorală liberală din cauza naționalităților «*Alkotmány*», organul partidului popular maghiar, face în numărul său de Mercuri următoarea observare: «Noi, firește, condamnăm politica gravitătoare în afară a unor Români, cu toate acestea *nu putem să negăm, că plîngerile naționalităților relative la dreptul electoral și la drepturile cari stau în legătură cu aceasta, sunt foarte întemeiate*».

Stat polițienesc

Alkotmány aduce știrea, că guvernul maghiar a hotărît ca preoții lipsiți al bisericilor din Transilvania își pot ridica ajutoarele de stat *numai pe lângă chitanțe contrasemnate de solgăbirei*. Informațiunea foaiei ungurești o confirmă și «*Unirea*» din Blășiu, care în numărul său de la 1 Aprilie n. înregistrînd scrierea lui «Alkotmani», scrie următoarele :

«Constatăm și din partea noastră, că cele publicate de «Alkotmány» sunt *tot așa de adevărate*, pe cît sunt de triste și revoltătoare. Unul dintre ordinariatele bisericii noastre a și căpătat suma, ce trebuie să o împartă preoților, ca ajutor de stat, însă i-s'a spus, că are să plătească banii *numai pe lângă chitanța contrasemnata de solgăbireul*. Este deci timpul suprem să se facă snva, pentru a ne mîntui de jugul, ce se pune clerului cu ajutoarele de stat, căci de merge tot așa, vom ajunge mai sclavi și mai înjosiți, decât pe timpul principilor calvini din Transilvania. Ar trebui să scim, dacă absururile aceastea se comit cu scirea și ivoirea ministrului president Coloman Széll și a coroanei, ori doară sunt o continuare din partea ministrului de culte a sistemului de terorism, despotism sicinism inaugurat de Bánffy, despre care poate facturii amintiți nu au nici o

cunoștință. La ori-ce întimplare ne credem că decît ajutoare date în chipul arătat, *mai bine nimic*, și că de părerea aceasta trebuie să fie și cel mai sărac preot, care ține la demnitatea sa și poartă la inimă binele sfintei biserici».

Dela Academia-Română

— Din raportul general pe anul 1898—1899 —

I. Membrii Academiei.

De la închiderea sesiunii generale a anului trecut, Academia a încercat o îndoită pierdere, prin icetarea din viață a membrului actual Al Papadopol-Calimch și a membrului corespondent C. Esarcu. Astăzi Academia are cinci locuri vacante de membri actuali, cari trebuiesc împlinite prin nouă alegeri, și anume cîte două locuri în secțiunea literară și istorică și unul în secțiunea științifică.

Al. Papadopol-Calimch a încetat din viață la Tecuciu, în ziua de 18 Iunie. Spirit cultivat, blîndețe neturburată în relațiunile sale, inimă caldă pentru înălțarea și luminarea neamului — au fost trăsurile caracteristice ale colegului cu care mulți ani am trăit împreună, pe care 'l-am iubit și 'l-am stimat toți. Papadopol-Calimach 'și-a început activitatea publică lucrînd alătura de marii bărbați ai Moldovei cari au făcut unirea. Temperamentul său așezat și blind 'l-a depărtat, însă curînd de sbuciumările vieței politice. Ocupațiunea sa plăcută erau studiile istorice. În cercetările sale el a îmbrățișat toată istoria Românilor, dela epoca ante-română și pînă în zilele sale. Astfel el a studiat botanica daco-getică din Apuleiu și Dioscoride, Dunărea în literatură și tradițiuni, istoria orașului Botoșani, epoca lui Ștefan cel-mare, domnia lui Gheorghe Ștefan al Moldovei, viața lui Alexandru Mavrocordat, Exaporitul de la care purced domniile fanariote, activitatea

generalului Kisseleff în principate, etc. În tre manuscrisele sale, pe care le-a dăruit împreună cu multe acte și documente Academiei, el a lăsat, pe lângă altele, o voluminoasă lucrare despre *istoria tipografiei în România* și un volum de amintiri personale. Nu numai *Analele Academiei* au publicat un număr însemnat din studiile acestui zelos cercetător al istoriei naționale, dar aproape toate revistele mai importante apărute în ultimii patruzeci de ani l-au numărat printre colaboratorii lor sîrguitori. Academia a depus o coroană pe sicriul regretatului nostru coleg, la înmormîntarea căruia a fost reprezentată prin d-l Gr. G. Tocilescu.

C. Esarcu a fost un călduros iubitor al literilor, științelor și artelor. Doctor în medicină, și-a început activitatea ca profesor de științe naturale la universitatea din București, de unde a trecut în serviciul diplomatic al țării și, în această calitate, a dezvoltat mult zel pentru cercetări istorice în arhivele italiene. Resultatele acetsor cercetări au fost, în mare parte, comunicate de Esarcu Academiei; actele și documentele procurate astfel din Italia au fost publicate în colecțiunile noastre istorice. Preocuparea de căpetenie a vieții lui a fost însă crearea unei tribune pentru răspîndirea, în cercuri cît mai largi ale publicului românesc, a cunoștințelor de litere, științe și arte. El își dădu toată activitatea *Ate-neului Român*, la a căruia organizare participase și căruia îi consacra toată afecțiunea ultimilor săi ani. C. Esarcu a încetat din viață la 8 Iunie. Membrii Academiei, reuniți în ședință extraordinară la 9 Iunie, au decis, ca instituțiunea noastră să facă onoruri deosebite regretatului bărbat, la a cărui înmormîntare colegul nostru d-l D. C. Ollănescu a rostit o cuvîntare în numele Academiei.

II. Ședințele de peste an.

În cursul anului, Academia a ținut 41

ședințe ordinare și 1 extraordinară, cu ocasiunea încetării din viață a membrului său corespondent C. Esarcu. Dintre aceste ședințe 9 au fost publice. În ele s'au făcut mai multe comunicări și discuțiuni științifice, din cari amintesc pe cele mai însemnate.

Colegul nostru, d-l Gr. G. Tocilescu, prin numeroase comunicări, a ținut totdeauna Academia în curent cu însemnatele rezultate ce a obținut prin săpăturile dela Adamklissi, grație cărora, după ce a desgropat trofeul lui Traian, a isbutit să descopere mausoleul ridicat în amintirea oștenilor căzuți în luptele cu Dacii și a aflat apoi urme importante ale orașului Trofeelor. La 1 Mai, d-l Gr. G. Tocilescu a făcut Academiei o nouă comunicare, intitulată *Încă odată Adamklissi*.

Resultatele nu mai puțin importante, pe cari le dau explorările arheologice făcute sub direcțiunea colegului nostru pentru determinarea limesului dunărean, au fost expuse în două comunicări prezentate de d-sa Academiei. În ședința de la 4 Decembrie, d-l Gr. G. Tocilescu a făcut o relațiune despre *Limes danubianus dela Măcin pînă la Siliștra*, complectată prin comunicarea făcută în ședința de la 18 Decembrie despre *Limes danubianus de la Severin pînă la Giurgiu*.

La Martie colegul nostru a expus în Academie resultatele cercetărilor făcute la *Cetatea Dinogetia și valul de pămînt dela Galați*.

În ședința de la 2 Octombrie, d-l V. A. Ureche a făcut Academiei patru comunicări, relative la următoarele cestiuni istorice: a) oasele lui Mateiu-Vodă rămase multă vreme fără sepultură; b) Iordache Golescu cerînd lui Kisseleff publicarea gramaticii și a dicționarului limbei românești; c) G. Lazăr rechemat la București în 1822; d) edilitatea și finanțele sub Ioan Caragea. D-l Dr. V. Babeș a cetit, în ședința

din 26 Iunie, o comunicare relativă la mijloacele de apărare a organismului în contra unor infecțiuni.

În ședința de la 6 Noemvrie, colegul nostru a făcut înaintea Academiei o dare de seamă despre scrierea sa apărută în cursul anului la Berlin: «*Untersuchungen über den Leprabacillus und über die Histologie der Lepra*», în care a expus rezultatele obținute pînă acum prin stădiile și cercetările făcute în această privință în institutul bacteriologic din București.

La 5 Februarie, d-l Dr. V. Babeș a expus rezultatele pe cari le-au dat câte va cercetări asupra unor antiseptice inofensive.

D-l *N. Iorga*, membru corespondent, a prezentat în două ședințe publice mai multe acte și documente descoperite d-sa în cursul cercetărilor istorice ce a făcut la Viena și Brașov.

În ședința de la 6 Noembrie, d-sa a comunicat, sub formă de memoriu care s'a tipărit în *Anale*, o serie întreagă de documente române și grecești, emanând de la Petru Schiopul și Mihai-Viteazul și de la cancelariile și boerii acestor domni.

La 5 Februarie, d-sa a citit în Academie o comunicare despre rezultatul cercetărilor ce a făcut: *a)* asupra socotelilor Brașovului de la 1550—1714; *b)* asupra părții istorice inedite din marea lucrare a lui Sulzer; *c)* asupra mai multor cronice și biografii inedite și relative la istoria noastră în secolul al XVII-lea.

D-l *St. C. Hepites*, membru corespondent, a trimis spre publicare în *Anale* mai multe note și memorii, dintre cari patru sub titlul general: *Contribuțiuni la fizica globului*. Altelè două sunt: o expunere a cuprinsului tomului XII, din «*Analele institutului metereologic*» și o notă despre «cutremurele de pămînt din România în anul 1898 st. n.», cari s'au tipărit în *Anale*.

În ședința din 6 Noemvrie, d-l *St. C. Hepites* a citit înaintea Academiei o «dare

de seamă asupra congresului internațional de hidrologie și climatologie ținut la Liège în anul 1898» și la care d-sa a participat ca unul din delegații guvernului român.

De la d-l *D. Negreanu*, membru corespondent, s'au primit de asemenea în cursul anului pentru publicarea în *Anale*, mai multe lucrări științifice.

LE NOEUD AUTRICHIEN

Les politiciens tchèques considèrent la situation actuelle de l'Autriche comme très critique et même dangereuse. Un des députés jeunetchèques, Forcht, s'est exprimé, dans une assemblée politique, qui eut lieu ces jours derniers, de la façon suivante: «Le nœud autrichien est tellement embrouillé qu'il est impossible de le dénouer; il doit être nécessairement tranché avec un sabre. Maintenant il ne s'agit que de savoir quel doit être ce sabre — l'autrichien ou celui de Hohenzollern. — L'Autriche a besoin d'une transformation radicale, mais cette transformation ne peut s'effectuer paisiblement et par conséquent la possibilité tragique d'une intervention étrangère se présente. La crise autrichienne peut, d'un moment à l'autre, prendre un caractère pangermanique, et l'intervention de l'Allemagne serait dangereuse pour les Magyars aussi: Par conséquent, dans leur propre intérêt, ceux-ci doivent s'unir étroitement aux Polonais et aux Tchèques. Du reste, l'Europe ne saurait assister avec indifférence à l'extension de l'Allemagne jusqu'à la mer Adriatique. Enfin le plan de l'Allemagne pourrait même réussir, pourvu qu'elle sache neutraliser la Russie et mettre de nouveau la France dans une situation complètement isolée.»

Traurige Wahrheiten

Die magyarischen Zeitungen begrüßten in dithyrambischen Artikeln die neue Regierung, indem sie dieselbe als die Vertreterin einer neuen besseren Richtung darstellten. Namentlich erwarteten diese

Zeitungen ein rascheres Tempo in der Magyarisirungs-Arbeit, denn nun sind sie ja beisammen, die grossen Werkmeister des national-magyarisch sein sollenden Staates.

Leider Gottes, scheinen aber die überschwänglichen Hofnungen der Chauvins auf den Gefrierpunkt zu sinken. Dieses Henen geberden sich tief betrübt ob der anhaltenden Krankheiten der magyarischen Gesellschaft. Sie sehen sich veranlasst, täglich die erschreckend um sich reissende allgemeine Corruption zu besprechen.

Täglich bringen uns ihre publicistischen Organe Nachrichten über die mannigfaltigsten Schwindeleien, gemeine Betrügereien und ganz ordinäre Raubereien *politischen Charakters*. Jeder Dieb «der höheren Schule» hängt sich im Ungarlande eine national-magyarische «*Attila*» um, denn er weiss, dass er damit jedwede Gaunerei straflos vollbringen kann. Der «grosse» *Szécseny* hat ja gesagt, der Magyare müsse sogar den Vtermörder von jeder Strafe freisprechen. Dieses hehre Princip, das von der patriotischen Presse Ungarns stets mit einer gewissen Zärtlichkeit betont wurde, hat für alle im Königreiche Sanct Stefans wirkenden Diebe einen ganz unwiderstehlichen Reiz gehabt. Diese ehrenhaften Kumpane haben sich diesen Grundsatz selbstredend nicht zweimal ins Gewissen sagen lassen. Sie haben ihn sehr rasch beherzigt.

Was Wunder also, wenn es in Ungarn heut zu tage förmlich wimmelt von Hochstaplern in «hohen gesellschaftlichen Stellungen»?!

Der Arader Defraudant *Kriványi*, der eine ansehnliche öffentliche Stellung bekleidete, war ja einer der enragirtesten magyarischen Chauvins. Der Bankdirektor *Huber Rezsö* von Marmorossiget, der neulich eine Kleinlichkeit von fünfzig tausend Gulden öffentlicher Gelder in seinen tiefen

Taschen vergass, gibt nun als seinen Mitschuldigen den gewenenen *Bürgermeister* jener Stadt an! Beide sollen aber ganz besonders gesinnugstüchtige «Patrioten» gewesen sein! . . .

Ein Torontaler Stuhlrichter hinwieder schreibt Steuern aus, und die national gemischten Landgemeinden müssen ihm die Steuern entrichten. Wenn sie muksen, kriegen sie Gensdarmen.

Diese Gebrechen der magyarischen Gesellschaft dauern also auch unter dem neuen Régime fort.

Wie steht's mit der Nationalitätenfrage?

Hören wir diesbezüglich den patriotisch hochtemperirten *Budapesti Hirlap*. Er schreibt:

«Die vorige Regierung hat sich oft mit ihrer Nationalitätenpolitik gerühmt. *Kaum hat aber jene Furcht die aus der Gewalt entsprungen war, aufgehört, und es erscheint schon die von der Bedrückung erzeugte Reaktion.*»

Und hier führt die Zeitung mehrere Symptome an, welche zeigen, wie der «*Daco-Romanismus*», der «*Panslavismus*» der «*Schokazismus*» und «*Bunyevatzismus*» heute mehr denn je die magyarische Staatsidee bedrohen.

Wie sollen die Magyaren da nicht verzweifeln? Sie sehen eben immer klarer ein, dass die Magyarisirung theils eitel Utopie ist, theils aber dient sie den unterschiedlichen Gaunern als willkommenen Schlupfwinkel für ihre «Operationen.»

Daran aber wird auch die neue mit soviel Begeisterung empfangene Regierung nichts ändern.

I. L.

INFORMAȚIUNI

Conferința interparlamentară de pace, se va ține anul acesta în *Cristiana* (Norvegia) — în zilele de 1—4 August, după

cum oficios s'a anunța din partea d-lui Gobat, secretarul general al conf. interparlamentare, — d-lui *V. A. Urechia*, președintele grupului interparlamentar român.

*

In Serbia s'a înființat un grup pentru conferința interparlamentară.

Comitetul lui se compune din următoarele persoane :

Președinte : d. *Ștefan Zadravkovitch*, general.

Vice-președinte : d. *Sved. Grozditch*, consilier de stat.

Prim-secretar *Theodorovitch*

II secretar *Miletechevitoh*

*

D-l *V. A. Urech*, distinsul profesor universitar va ține Duminică 28 Martie a. c. o conferință la *R.-Vilcea*, pentru cantinele școlare ; iar la 1 Aprilie a. c. o altă conferință în *Galăț*, pentru înființarea unui institut menit de a veni în ajutorul creșterii copiilor săraci.

*

Celebrul scriitor belgian Loiseau care a fost expulsat din Austria, mai în săptămânile trecute și care s'a arătat atât de simpatice mișcării noastre naționale, s'a stabilit în *Roma*.

*

Noul comitet al Secțiunii Ligei din Paris, ales în 6 Februarie a. c. se compune din următorii domni : *N. Cocea*, *G. Cristescu*, *I. G. Duca*, *D. Emilian*, *N. Ioanin*, *N. Rășcan*, *D. A. Teodoru*.

*

«Gazeta d'Emilia», ziar ce apare în Bologna, scrie : «Balul costumat, rusesc și oriental, dat Joi, 11 Martie c. în beneficiul școalei de arte și meserii, a reușit peste toată așteptarea. Juriul însărcinat de comitetul serbării de a da un premio celui mai frumos și mai bogat costum, a oferit acest premiu doamnei contese *Venturoli Matei*, care purta costumul său național românesc, splendid de bogăție și eleganță. Contesa, care urmînd obiceiul curții din România, a îmbrăcat frumosul costum de

Argeș, obligator pentru toate balurile filantropice, a renunțat la premiu, ce consta din portretul său deprins în oleiu de către profesorul *Fabbi*, și s'a declarat prea recompensată prin complimentele și admirațiunea ce i-a arătat-o comitetul».

*

Sub titlul «*Unde am ajuns*» ziarul *Alkotmany* scrie : Am suportat pustiirea Tătarilor, invasiunea turcească și austriacă. Maghiarul ar fi azi domn în patria lui dacă pămîntul cîștigat cu sînge n'ar fi licitat prin jidan. Totdeauna ne-am luptat vitejește în contra expedițiilor și armelor străine și ne-am apărat fiecare brazdă. A venit însă pe capul nostru un popor isteț, nu cu arma în mîna, ci cu *rachiu și cămătărie*, și pustiirea s'a început iarăși în țara întreagă. Iată un exemplu : în apropiere de Budapesta, în *Kossuthfalva*, domnește principiul, ca stradele și piețele să poarte numele bărbaților mari. Este o stradă, care nu are nume. Dreptul asupra acestei strade și-l revendică jidanul *Morif Lövi*. El însă e hotărît a renunța la acest drept sub condiția, dacă strada va purta numele său. Ofertul va forma obiect de discuție în proxima adunare a reprezentației comunale. Cine știe — zice numita foaie — dacă numele lui *Lövi* nu va fi pus alături cu numele celor «13 martiri» după ale căror nume sunt botezate stradele.

*

D-l Daniel C. Klein, inginer silvic în Bacău și unul dintre cei mai activi ligisti, a scos de sub tipar «*Aniversarea unirii țărilor surori*». Această scriere cuprinde o dare de seamă a serbării care a avut loc în Bacău în ziua de 24 Ianuarie 1899 dinpreună cu conferința d-lui Klein asupra vieții și activității politice a lui *Constantin Negri*.

POȘTA REDACȚIEI

Un lector al Ligei. — Vă mulțumim *G. P.* — *Brăila* — Nu se poate.

Qui audet. — A întîrziat. Dar nu îl vom putea publica nici în numărul viitor, de cît cu condiția să fie iscălit.

Așteptăm răspuns.

Roma. — Cu plăcere.

